

PRIVREMENI IZVJEŠTAJ
8. februar – 1. mart 2023.

3. mart 2023.

I. KRATAK PREGLED

- 16. januara 2023., Predsjednica Skupštine, u skladu sa zakonski propisanim rokom, raspisala je predsjedničke izbore za 19. mart. Predsjednik se bira u jednoj izbornoj jedinici na period od pet godina. Da bi pobijedio u prvom krugu, kandidat mora dobiti više od 50 procenata važećih glasova. U protivnom, drugi krug se održava dvije sedmice kasnije između dva kandidata sa najvišim brojem glasova, a kandidat koji osvoji naj veći broj glasova pobjeđuje.
- Predstojeći izbori se održavaju u vrlo polarizovanim uslovima, tokom produbljene institucionalne i političke krize. U septembru 2022., Predsjednik i parlamentarna većina su optužili jedni druge za povredu Ustava i prijetili da raspuste odnosno razriješee jedno drugo pozivajući se na ustavom predviđena sredstva. U oktobru 2022., opštinski izbori su održani u 14 od 25 opština, ali se još uvijek čeka na rezultate u njih 4. Od septembra 2022., Ustavni sud nije imao kvorum potreban za funkcionalnost i donošenje odluka. Nakon dugotrajnih pregovaranja i političkog dogovora, Skupština je 27. februara izglasala popunjavanje tri od četiri upražnjena mjesta u sudu, čime je obezbijeđen kvorum. Sve novoimenovane sudije su žene.
- Izborni pravni okvir je u mnogome ostao nepromijenjen od prošlih izbora. Većina prethodnih ODIHR preporuka nije uvaženo, uključujući i one koje se tiču sveukupne reforme i harmonizacije izbornog zakonodavstva, uskraćivanja prava glasanja i kandidovanja, transparentnosti i mehanizama za rješavanje sporova, i praćenja finansiranja kampanja i medija.
- Biračko pravo imaju svi građani koji su navršili 18 godina, pod uslovom da imaju stalno prebivalište u Crnoj Gori najmanje 24 mjeseca prije dana izbora. Birači mogu provjeriti svoje podatke putem interneta ili lično i zahtjevati ispravke. Kandidati, parlamentarne stranke i grupe građana posmatrača imaju pravo na uvid u birački spisak. Na dan raspisivanja izbora, u biračkom spisku je bilo 543.175 birača. Neki sagovornici Misije za posmatranje izbora ODIHR-a su doveli u pitanje tačnost biračkog spiska, pretežno u dijelu podataka o stalnom prebivalištu.
- Državna izborna komisija (DIK) i 25 Opštinskih izbornih komisija (OIK) su trajna tijela sa četvorogodišnjim mandatom, dok je oko 1.200 biračkih odbora imenovano minimum deset dana prije dana izbora. Žene su nedovoljno zastupljene u organima za sprovođenje izbora, svega 3 od 11 članova DIK-a i 39 procenata članova OIK-a su žene. Kandidati mogu imenovati ovlašćene predstavnike sa punim pravom glasanja u izborne organe na svim nivoima. U period izvještavanja sjednice DIK-a su bile otvorene za posmatrače i medije, a dnevni red je bio unaprijed objavljen, kao i zapisnici sa sjednica. Članovi DIK-a su prilikom odlučivanja o potvrđivanju ključne kandidature glasali po političkoj liniji, na šta su mnogi sagovornici Misije za posmatranje izbora ODIHR-a, sa kojima su održani sastanci tokom perioda izvještavanja, ukazali u dijelu donošenja odluka od strane DIK-a.
- Birači imaju pravo da se kandiduju ukoliko imaju stalno prebivalište u Crnoj Gori najmanje 10 od posljednjih 15 godina i ukoliko su njihove kandidature podržane od strane minimum 8.101 birača. Devet lica je predalo svoje kandidature, a DIK je potvrdio njih šest, uključujući jednu ženu (jedna

kandidatura čeka na odluku DIK-a). DIK je utvrđivao državljanstvo i prebivalište za dva potencijalna kandidata, što nije predviđeno zakonom. Ponudio je mogućnost uklanjanja nedostataka za četiri kandidata. Međutim, odbio je potvrđivanje jednog kandidata a da mu nije ponudio ovu mogućnost, ukazujući na kontradiktorne informacije u vezi sa državljanstvom i prebivalištem, uprkos predatoj dokumentaciji.

- Potencijalni kandidati mogu započeti kampanju nakon raspisivanja izbora, ali mogu sprovesti kampanju kroz medije isključivo nakon potvrđivanja kandidature. Izborni zakon sadrži sveobuhvatne regulative o kampanjama namijenjene sprječavanju zloupotrebe državnih resursa, uključujući i zabranu zapošljavanja u javnim ustanovama nakon raspisivanja izbora. Međutim, više sagovornika Misije za posmatranje izbora ODIR-a je ukazalo na zabrinutost o takvoj vrsti zloupotrebe u susret izbornom danu od strane partija koje kontrolišu državne institucije. Aktivnosti u kampanji su do danas bile ograničene. Napori u sprječavanju korupcije i geopolitička orijentacija države se ističu kao ključne teme u kampanji, ali se retorika takođe usmjerava na ličnosti i pozive na nacionalni identitet.
- Pored javnog finansiranja, kandidati mogu dobiti privatne donacije od fizičkih i pravnih lica. Svaki kandidat može potrošiti do 1,7 miliona eura. Više sagovornika Posmatračke misije ODIHR-a su mišljenja da tako visok nivo rashoda ne pospješuje stvaranje ravnopravnog terena. Navedeni uslovi su primjenljivi kako prije tako i nakon izbornog dana. Agencija za sprječavanje korupcije (ASK) nadgleda finansiranje kampanje, i objavljuje finansijske izvještaje kandidata, ali zakon ne propisuje kaznene mjere za netačno izvještavanje.
- Medijsko okruženje je raznovrsno, ali mediji funkcionišu na ograničenom tržištu za reklamiranje, što utiče na njihovu finansijsku održivost i čini ih podložnim uticaju korporativnih i političkih interesa. Kandidati imaju pravo na jednaku količinu besplatnog oglašavanja na javnom servisu. I javni i komercijalni emiteri su dužni da razdvoje pokrivanje izborne kampanje u *ad hoc* blokovima vijesti. Plaćeno reklamiranje je dozvoljeno i kao takvo treba biti jasno naznačeno. Agencija za elektronske medije (AEM) prati usklađenost emitera sa pravnim odredbama o pokrivenosti kampanje ali nema efektivnu moć sankcionisanja.
- Prigovori se mogu uložiti kod izbornih komisija, a ubrzani proces je primjenljiv na svim nivoima. Ustavni sud je nadležan da sudski razmatra odluke DIK-a, ali do 27. februara nije razmotrio nijedan slučaj zbog nedostatka kvoruma. Prigovori o zloupotrebi državnih resursa i finansiranja kampanja se predaju ASK. Do danas su tri prigovora podnešena DIK-u, dok je ASK dobila 52 prigovora vezano za upotrebu državnih resursa od strane državnih institucija.
- Do 1. marta, DIK je akreditovao 4 grupe građana posmatrača sa 346 posmatrača i 1 međunarodnu organizaciju sa 26 posmatrača. DIK nije omogućio posmatračima da posmatraju proces provjere potpisa opravdavajući odluku zaštitom ličnih podataka.

II. UVOD

Nakon poziva od strane Predsjednice Skupštine i na osnovu preporuke Misije za procjenu potreba sprovedene od 24. do 27. januara, OEBS-ova Kancelarija za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) je uspostavila Misiju za posmatranje izbora 8. februara.¹ Misiju predvođenu Tamás-om Meszerics-em čini desetočlani glavni tim sa sjedištem u Podgorici i 14 dugoročnih posmatrača raspoređenih na 7 lokacija širom zemlje od 17. februara. Članovi misije dolaze iz 25 država učesnica

¹ Vidjeti prethodne [ODIHR izvještaje vezane za izbore u Crnoj Gori](#).

OEBS-a, i 42 procenta članova misije su žene. ODIHR je uputio zahtjev ka zemljama učesnicama da obezbijede 100 kratkoročnih posmatrača da posmatraju izborni dan.

III. POZADINA I POLITIČKI KONTEKST

Crna Gora je parlamentarna republika sa hibridnim parlamentarnim i predsjedničkim političkim sistemom. Obje institucije se biraju glasom naroda. Predsjednik je na čelu države i ima ograničena ovlašćenja.² 16. januara 2023., Predsjednica Skupštine je, u skladu sa zakonom propisanim rokovima, raspisala predsjedničke izbore za 19. mart.³ Predstojeći izbori se održavaju u vrlo polarizovanim uslovima, tokom produbljene institucionalne i političke krize.

Na parlamentarnim izborima 2020., vladajuća Demokratska partija socijalista (DPS) je osvojila najveći broj mandata, ali su tri koalicije suprotstavljene toj strani formirale Vladu predvođenu Zdravkom Krivokapićem, smijenivši time vladajući DPS po prvi put nakon 1990.⁴ U februaru 2022., Krivokapićeva Vlada je pala usljed glasanja o nepovjerenju. Nova manjinska Vlada je formirana od strane Dritana Abazovića, kome je u avgustu 2022. takođe izglasano nepovjerenje ali je i dalje na toj poziciji jer nova vlada nije formirana.⁵

Žene su i dalje nedovoljno zastupljene u političkom životu. Uprkos izmjeni izbornog zakona u 2014. koja je uvela kvote o zastupljenosti polova na listama kandidata, samo 18 od 81 poslanika u trenutnoj Skupštini i 4 od 20 ministara su žene.

U septembru 2022., Predsjednik Milo Đukanović je odbio da prihvati imenovanje Miodraga Lekića iz DEMOS-a za Mandataru za sastav Vlade i zahtijevao da Skupština sebi skрати mandat čime bi se stekli uslovi za održavanje prijevremenih parlamentarnih izbora.⁶ Kao odgovor na to, parlamentarna većina je zatražila od Ustavnog suda da procijeni da li je Predsjednik povrijedio Ustav; ukoliko bi povreda bila uočena, bilo bi pokrenuto razrješenje Predsjednika.⁷ Dalje, Skupština je usvojila izmjene Zakona o Predsjedniku, čime joj je dozvoljeno da imenuje Premijera podržanog potpisima većine poslanika ukoliko Predsjednik odbije da to učini.⁸ Predsjednik je uputio zahtjev Venecijanskoj komisiji da da mišljenje o ustavnosti izmjena Zakona o predsjedniku.⁹

² Nadležnosti obuhvataju imenovanje mandataru za sastav Vlade, predstavljanje države, upravljanje vojskom zasnovano na odlukama Savjeta za bezbjednost i odbranu, imenovanje ambasadora, akreditacija diplomata, i imenovanje dvoje od sedam sudija Ustavnog suda.

³ Predsjednica Skupštine je morala da sazove predsjedničke izbore najkasnije 120 dana prije isteka tekućeg mandata, koji ističe 20. maja 2023., a izbori se moraju održati između 60 i 90 dana po raspisivanju.

⁴ DPS je osvojio 30 od 81 mandata; Za budućnost Crne Gore, 27; Mir je naša nacija, 10; Crno na bijelo, 4; Socijaldemokratska partija (SDP), 2; Socijaldemokrate (SD), 3; Bošnjačka stranka (BS) 3, i dvije Albanske koalicije "Jednoglasno" i Albanska lista Genci Nimanbegu su osvojile svaka po 1 mandat.

⁵ Glasanje o nepovjerenju je uslijedilo zbog nezadovoljstva više partija zbog potpisivanja ugovora sa Srpskom pravoslavnom crkvom od strane Premijera Abazovića a vezano za posebna prava crkve u dijelu njenog statusa, imovine i drugih prava.

⁶ 30. septembra 2022., Skupština je glasala sa 41 prema 39 glasova protiv prijedloga "da se skraćenje mandata Skupštine stavi na dnevni red skupštinskog zasjedanja".

⁷ Zbog nedostatka kворuma u Ustavnom sudu, ovaj zahtjev nije razmotren.

⁸ Novi član 7.f.1. Zakona o Predsjedniku glasi: "Ako Predsjednik ne izvrši dužnosti povodom postupka utvrđivanja Mandataru u skladu sa ovim zakonom, radi zaštite javnog interesa, Mandatarom će se smatrati kandidat koji ima podršku većine od ukupnog broja poslanika u Skupštini koja se utvrđuje potpisima u formi peticije sa svim pravima i obavezama Mandataru predloženog od strane Predsjednika."

⁹ 9. decembra 2022., Venecijanska komisija je izdala [Hitno Mišljenje](#) navodeći da "Iako Komisija uviđa da bi Ustav imao koristi od dodatnih regulativa o formiranju Vlade, a naročito u prevenciji zastoja, i razumije da zakon koji se razmatra predstavlja pragmatični pokušaj da se riješe insitucionalno bezizlazne situacije, ističemo da bi sve dopunske odredbe koje utiču na sistem provjere i ravnoteže predviđen Ustavom trebale biti dodate kroz sredstva ustavne revizije, prateći uputstva opisana u čl. 156 koji zahtijeva kvalifikovanu većinu."

U septembru 2022. je osnovana nova partija Pokret Evropa Sad (PES) koja je učestvovala na opštinskim izborima u oktobru 2022. Opštinski izbori su održani u 14 od 25 opština. Do danas, opštinske izborne komisije u četiri opštine, uključujući Podgoricu, nisu uspjele da potvrde konačne rezultate izbora.¹⁰

Ustavni sud je bio bez kvoruma od septembra 2022., obzirom da Skupština u više navrata nije uspjela da imenuje nove sudije.¹¹ Kao posljedica toga, proces razrješenja Predsjednika, provjera ustavnosti pravnih izmjena Zakona o Predsjedniku i žalbe koje se tiču opštinskih izbora su ostale na čekanju. Nakon političkog dogovora, 27. februara je Skupština je izglasala popunjavanje tri od četiri upražnjena mjesta u sudu, obezbjeđivši time kvorum u istom. Sve tri novoimenovane sudije su žene, i ukupno 4 od 6 trenutnih sudija ovog suda su žene.

IV. IZBORNI SISTEM I PRAVNI OKVIR

Predsjednik se bira neposredno u jednoj izbornoj jedinici i njegov mandat je na pet godina. Predsjednik ne može služiti više od dva mandata.¹² Da bi bio izabran, kandidat mora dobiti više od 50 procenata važećih glasova. U protivnom, dva kandidata koja su osvojila najveći broj glasova takmiče se u drugom krugu koji se održava 14 dana kasnije, a kandidat koji je osvojio najveći broj glasova pobjeđuje.

Pravni okvir za predsjedničke izbore se prvenstveno sastoji od: Ustava iz 2007. godine, Zakona o Predsjedniku Crne Gore iz 2007. godine, Zakona o izboru odbornika i poslanika iz 1998. godine (izborni zakon) i Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja iz 2020. godine.¹³ Izborni proces je dalje uređen podzakonskim aktima Državne izborne komisije (DIK).

Pravni okvir je u mnogome ostao nepromijenjen u odnosu na posljednje parlamentarne izbore. *Ad hoc* parlamentarni odbor za izbornu reformu, osnovan 2018. godine, nastavio je sa radom u novembru 2021. godine, ali su održane samo dvije sjednice u toku 2022. godine, a mandat mu je istekao u julu 2022. godine.¹⁴ Većina prethodnih preporuka ODIHR-a nijesu uvažene, uključujući one koje se odnose na sveobuhvatnu reformu i usklađivanje izbornog zakonodavstva, ograničenje biračkih prava i prava na kandidovanje, transparentnost i procedure za rješavanje sporova, medije i nadzor finansiranja kampanje i regulative.

V. IZBORNA ADMINISTRACIJA

Predsjedničke izbore sprovodi izborna administracija na tri nivoa, koja se sastoji od DIK-a, 25 opštinskih izbornih komisija (OIK) i približno 1.200 biračkih odbora (BO), koji bi po zakonu trebali

¹⁰ U pitanju su opštine Podgorica, Plav, Pljevlja i Šavnik koje zajedno čine trećinu biračkog tijela. Sastav organa za sprovođenje izbora u ovim opštinama neće oslikavati rezultate opštinskih izbora. PES je najavila da će formirati većinsku koaliciju u skupštini opštine Podgorice da bi izabrali gradonačelnika nakon što se potvrde rezultati izbora.

¹¹ Ustavni sud ima sedam sudija u punom sastavu. Zbog penzionisanja, u sudu je od septembra 2022. ostalo samo troje sudija. Prije zasjedanja 27. februara Skupština je u šest navrata neuspješno pokušavala da izabere nove sudije, uključujući 27. jula, 21. oktobra i 12. decembra 2022.

¹² Ustavni sud je 2013. godine donio mišljenje da je proglašenjem nezavisnosti 2006. godine i donošenjem novog Ustava stvoren diskontinuitet u pravnom statusu Crne Gore kao države, te se stoga predsjednički mandati do 2006. godine ne računaju u dijelu ograničenja od najviše dva mandata. Ovakvo tumačenje omogućava sadašnjem Predsjedniku da se kandiduje za treći mandat, budući da je funkciju predsjednika obavljao u jednom mandatu prije 2006. godine i još jednom mandatu nakon 2006. godine.

¹³ Ostali relevantni zakoni su: Zakon o biračkom spisku, Zakon o političkim partijama, Zakon o javnim okupljanjima i javnim priredbama, Zakon o medijima, Zakon o slobodnom pristupu informacijama, Zakon o Ustavnom sudu Crne Gore, Zakon o opštem upravnom postupku, Zakon o upravnom sporu, Zakon o prekršajima i Krivični zakonik.

¹⁴ Za izmjene zakona koji regulišu izborni sistem potrebna je dvotrećinska većina u parlamentu. Odbor su činili predstavnici svih parlamentarnih partija i nekoliko organizacija civilnog sektora.

biti formirani do 8. marta. DIK je stalno tijelo sa mandatom od četiri godine koje čine Predsjednik i deset članova. Sadašnji članovi DIK-a imenovani su nakon parlamentarnih izbora 2020. godine.¹⁵

Članstvo u OIK i BO u potpunosti zavisi od političkih imenovanja i odražava zastupljenost političkih partija u skupštini opštine. OIK čine Predsjednik i četiri stalna člana koje imenuje skupština opštine nakon lokalnih izbora.¹⁶ Birački odbor (BO) se sastoji od Predsjednika i četiri člana koje bira OIK na osnovu predloga političkih partija najkasnije deset dana prije dana izbora.¹⁷ Nakon potvrđivanja kandidata, predsjednički kandidati mogu imenovati ovlašćene predstavnike sa punim pravom glasa u izborne organe na svim nivoima. Žene su nedovoljno zastupljene u organima za sprovođenje izbora, čineći 39 procenata od ukupnog broja članova OIK-a. Samo tri člana DIK-a i 4 od 25 predsjednika OIK-a su žene.

Za ove izbore, DIK je obavijestila Misiju za posmatranje izbora ODIHR-a da je dopunila nekoliko svojih postojećih regulativa, uključujući i olakšavanje pristupa osobama sa fizičkim invaliditetom nezavisnom glasanju. Tokom perioda izvještavanja, sjednice DIK-a su bile otvorene za posmatrače i medije, dnevni red je unaprijed objavljivan, kao i zapisnici sa sjednica.¹⁸ Članovi DIK-a su glasali po političkoj liniji prilikom odlučivanja o potvrđivanju ključne kandidature na šta su mnogi sagovornici Misije za posmatranje izbora ODIHR-a, sa kojima se misija sastala tokom perioda izvještavanja, ukazali u dijelu donošenja odluka od strane DIK-a.¹⁹

Po zakonu, sjednice OIK-a moraju biti otvorene za posmatrače i medije; OIK su dužne da objave sve relevantne informacije i odluke u vezi sa izborima na svojim veb stranicama. Tokom perioda izvještavanja, poštovanje ovog uslova od strane OIK-a je variralo.²⁰ DIK planira obučavanje OIK-a, koji će dalje obučavati članove BO o procedurama na dan izbora. Osim toga, DIK planira sprovođenje kampanju za edukaciju birača.²¹

VI. REGISTRACIJA BIRAČA

Pravo glasa je zagarantovano svim građanima koji su navršili 18 godina do dana izbora sa stalnim prebivalištem u zemlji minimum 24 mjeseca uoči dana izbora. U skladu sa međunarodnim standardima i uvažavanjem prethodnih preporuka ODIHR-a, u novembru 2020., Ustavni sud je ukinuo odredbu koja onemogućava pravo glasa licima sa mentalnim i psihičkim invaliditetom.

¹⁵ Predsjednika DIK-a imenuje Skupština na osnovu javnog konkursa. Četiri člana predlaže parlamentarna većina, četiri parlamentarna manjina, jednog civilni sektor i akademska zajednica i jednog nacionalna manjina koja je osvojila najveći broj glasova na prethodnim parlamentarnim izborima.

¹⁶ Predsjednika OIK-a imenuje stranka koja je osvojila najviše mandata na lokalnim izborima u toj opštini; dva člana predlaže većina u skupštini opštine, a dva opozicija. U Podgorici, Plavu, Pljevljima i Šavniku, gdje još nisu objavljeni konačni rezultati izbora, nisu formirane nove opštinske izborne komisije. U skladu sa mišljenjem DIK-a, prethodni stalni sastavi OIK-a su ostali funkcionalni, dopunjeni sa dva različita skupa privremenih članova OIK-a za nezavršene opštinske i predsjedničke izbore.

¹⁷ Predsjednike BO predlažu političke partije zastupljene u skupštini opštine, srazmjerno njihovoj zastupljenosti. Od četiri člana BO, dvojicu predlaže vladajuća većina, a dvojicu opozicija. Po zakonu, organi koji imenuju BO mogu promijeniti svoju odluku do 12 sati prije početka glasanja.

¹⁸ DIK je obavijestio Posmatračku misiju za izbore ODIHR-a da će prenositi sjednice uživo na svom YouTube kanalu. Međutim, to tek treba da se implementira.

¹⁹ Za potvrđivanje kandidature g.Spajića glasali su Predsjednik DIK-a, dva člana iz redova Demokrata i član koji predstavlja nevladin sektor, četiri člana DPS-a i SD-a su glasali protiv dok su tri člana iz redova DF-a, SNP-a i BS bili uzdržani.

²⁰ Dok neke OIK (uključujući Podgoricu, Pljevlja, Šavnik i Žabljak) redovno ažuriraju svoje veb-sajtove, drugi, (uključujući Kolašin, Mojkovac, Andrijevicu i Gusinje) su obavijestili ODIHR EOM da ne smatraju ažuriranje veb stranica obaveznim.

²¹ Uključujući informisanje birača kako da provjere svoje podatke u BS, da li je njihov potpis upotrijebljen za podršku nekom od kandidata i kako da glasaju na dan izbora.

Upis birača je pasivan. Birački spisak (BS) je stalna baza koju održava Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP) i zasniva se na prebivalištu, državljanstvu, izvodu iz knjiga rođenih i umrlih. Birači mogu provjeriti svoje lične podatke u BS na veb stranici ili lično u lokalnoj jedinici MUP-a i do 8. marta mogu zahtijevati izmjene ili dopune. Po zakonu, OIK, akreditovani posmatrači, parlamentarne stranke i predstavnici kandidata imaju pravo na uvid u BS putem veb stranice.²²

Po preliminarnim podacima MUP-a, u BS je upisano oko 543.100 građana sa pravom glasa.²³ Iz MUP-a su istakli da planiraju da provjere postojanje duplikata u BS-u u susret izbornom danu, u skladu sa dosadašnjom praksom. Više sagovornika Misije za posmatranje izbora ODIHR-a je izrazilo zabrinutost u dijelu tačnosti biračkog spiska, dovodeći u pitanje tačnost podataka o stalnom prebivalištu, mogućnosti duplih unosa i unosa preminulih lica.

VII. POTVRĐIVANJE KANDIDATA

Pravo da se kandiduje za predsjednika ima svaki birač sa stalnim prebivalištem u Crnoj Gori u trajanju od najmanje 10 od prethodnih 15 godina. Predsjedničkog kandidata može predložiti jedna ili više političkih partija ili grupa od najmanje dva birača. Imenovanja moraju biti podržana potpisima od strane najmanje 8.101 birača (1,5 procenat ukupnog broja birača).²⁴ Birači mogu dati potpis podrške samo jednom kandidatu što je protivno prethodnoj preporuci ODIHR-a i dobrih međunarodnih praksi.²⁵

Zakon ne propisuje detaljna uputstva o provjeri potpisa. 10. februara, tri sedmice nakon početka predlaganja kandidata i nakon što je potvrđena kandidatura jednog od kandidata, DIK je usvojio uputstvo o provjeri potpisa, kojim se djelimično uređuje procedura. DIK utvrđuje da li podaci birača koji su dali potpis odgovaraju podacima u biračkom spisku.²⁶ Kao i na prethodnim izborima, birači mogu provjeriti putem veb stranice da li su njihova imena unešena u bazu podataka DIK-a za podršku nekome od potvrđenih kandidata.

Zakon nalaže da potencijalni kandidati dostave kao dio svoje kandidature potvrdu o državljanstvu i potvrdu o stalnom prebivalištu, izdate od strane MUP-a. 3. februara, DIK je odlučio da prikupi informacije o državljanstvu i stalnom prebivalištu iz druge zemlje za dva potencijalna kandidata, prije nego su njihove kandidature predložene, na osnovu njihovih javnih izjava da planiraju da učestvuju u

²² Omogućen im je puni pristup podacima u BS, uključujući i filtriranje po bilo kom parametru. Zaranjeno je međutim, pravljenje kopija bilo kakvih podataka. Parlamentarne stranke imaju ovaj pristup i van izbornog perioda.

²³ Baza podataka MUP-a sadrži podatke o 781.685 građana, uključujući 633.123 punoljetnih građana. Prema podacima MUP-a, oko 300 punoljetnih građana neće biti uključeno u birački spisak za ove izbore zbog neispunjenosti uslova o stalnom boravku u trajanju od 24 mjeseca prije izbornog dana.

²⁴ Zakon propisuje potpise podrške od strane 1,5 procenata ukupnog broja birača upisanih u birački spisak za posljednje parlamentarne izbore (2020).

²⁵ Paragraf 3. [Dokumenata OEBS-a iz Kopenhagena iz 1990.](#) navodi da države učesnice OEBS-a "prepoznaju značaj pluralizma u odnosu na političke partije." Vidjeti takođe paragraf 77 [Uputstava OEBS-a i Venecijanske komisije o regulisanju političkih partija koja preporučuju](#) da "u cilju unaprjeđenja pluralizma i slobode udruživanja, zakonodavstvo ne treba ograničavati građane u smislu da mogu dati potpis podrške listi samo jedne partije"

²⁶ DIK provjerava potpise dok ne dostigne zakonom propisani broj važećih potpisa; ostali se ne provjeravaju. Ako DIK uoči da je birač već dao podršku prethodno potvrđenom kandidatu, samo potpis za prvog kandidata se tretira kao validan.

izborima.²⁷ Ova procedura nije predviđena zakonom.²⁸ 18. februara, DIK je odbio kandidaturu g. Spajića, pozivajući se na kontradiktorne informacije koje se odnose na njegovo državljanstvo i stalno prebivalište, uprkos predatoj dokumentaciji.²⁹

DIK nije ponudio g. Spajiću 48 časova da otkloni nedostatke u svojoj dokumentaciji, kako je propisano zakonom, dok je sa druge strane to učinjeno za preostala četiri kandidata, i nakon toga naknadno potvrdio dva dok je jedan još na čekanju. Naime, g. Mandiću je omogućeno da doda svoje ime na liste potpisa podrške.³⁰ G. Daniloviću i g. Raduloviću je data mogućnost da prikupe nedostajući broj validnih potpisa.³¹ Na kraju, uprkos činjenici da mu je data mogućnost, g. Matijašević nije prikupio potrebnu validnu dokumentaciju što je za posljedicu imalo odbijanje kandidature. Po zakonu, odbijanje kandidature može biti predmet žalbe pred Ustavnim sudom, međutim, kandidati za ove izbore su bili uskraćeni za takvu mogućnost zbog nedostatka kvoruma u sudu u periodu potvrđivanja kandidatura.

Ukupno devet potencijalnih kandidata, uključujući jednu ženu, su predali predsjedničku kandidaturu. Od tog broja, šest je bilo predloženo od strane političkih partija, jedan od koalicije i dva od strane grupe birača. DIK je potvrdio šest kandidatura, uključujući jednu kandidatkinju (jedna kandidatura čeka na odluku DIK-a).³²

VIII. IZBORNA KAMPANJA

Potencijalni kandidati mogu otpočeti kampanju nakon raspisivanja izbora ali mogu sprovesti kampanju putem medija isključivo nakon što su potvrđeni od strane DIK-a. Zakon ne reguliše kampanje na društvenim mrežama.³³ Kampanja se završava 24 časa uoči dana izbora. Nakon potvrđivanja, svi kandidati imaju pravo na jednak pristup javnim prostorima za organizovanje izbornih kampanja, i lokacijama predviđenim za postavljanje materijala za kampanje.

Izborni zakon i Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja sadrže sveobuhvatne regulative o kampanjama kako bi spriječili zloupotrebu državnih resursa. Od dana raspisivanja izbora je zabranjeno prekomjerno trošenje državnih sredstava od strane države, javnosti, institucija lokalne uprave, kao i zapošljavanje od strane ovih institucija ukoliko to nije prethodno odobreno prije raspisivanja izbora. Javni funkcioneri i državni službenici ne mogu učestvovati u izbornim

²⁷ DIK je većinom od šest glasova usvojio odluku da se zatraže informacije od Republičke izborne komisije (RIK) Srbije o tome da li g. Andrija Mandić i g. Miloško Spajić imaju stalno prebivalište i da li su upisani u birački spisak u Srbiji. 14. februara je stigao odgovor od RIK-a Srbije gdje se navodi da g. Mandić nije pronađen u evidenciji dok g. Spajić ima prebivalište u Srbiji. G. Spajić tvrdi da je 15. februara podnio zahtjev za odricanje od srpskog državljanstva.

²⁸ Član 2 Zakona o državljanstvu navodi da "crnogorski državljanin koji ima i državljanstvo druge države smatra se crnogorskim državljaninom u postupku pred organima Crne Gore, ako nije drukčije određeno ratifikovanim međunarodnim ugovorima". Izborni zakon i Zakon o izboru Predsjednika ne ukazuju na bilo kakve odredbe koje se tiču biračkog prava za lica koja uz crnogorsko državljanstvo imaju bilo koje drugo državljanstvo.

²⁹ Odluka DIK-a navodi da je potencijalni kandidat formalno ispunio zakonske preduslove za predavanje kandidature i predao svu zakonski propisanu dokumentaciju, uključujući potvrde o državljanstvu i stalnom prebivalištu, ali su evidentirali da su dokazi kontradiktorni obzirom da su Srpske vlasti dostavile informacije da posjeduje i srpsko državljanstvo i prebivalište u Srbiji.

³⁰ DIK je jednoglasno potvrdio kandidaturu g. Mandića.

³¹ DIK je naveo da je g. Danilović predao oko 6.592 potpisa ali da su samo oko 5.832 bili validni. Kandidat tvrdi da je proces provjere bio nelegitiman i prijetio da će obavijestiti tužioca. Nakon toga, DIK mu je omogućio da u roku od 48 časa prikupi nedostajuće potpise.

³² DIK je potvrdio kandidature Alekse Bečića (Demokrate), Gorana Danilovića (Ujedinjena Crna Gora), Mila Đukanovića (DPS), Andrije Mandića (Koalicija "Za budućnost Crne Gore"), Jakova Milatovića (Evropa Sad), Draganje Vuksanović Stanković (SDP)

³³ Od 19. februara, Misija za posmatranje izbora ODIHR-a je pratila na Facebook-u i Twitter-u aktivnosti potencijalnih i potvrđenih kandidata, političkih partija i njihovih lidera, kao i ostalih relevantnih aktera.

kampanjama ili javno izražavati svoje mišljenje po pitanju izbora u toku radnog vremena. Sve javne institucije su dužne da obavijeste Agenciju za sprječavanje korupcije (ASK) o novim ugovorima o zaposlenju tokom perioda trajanja kampanje.³⁴ Neki sagovornici Misije za posmatranje izbora ODIHR-a su izrazili zabrinutost zbog zloupotrebe državnih resursa u susret izborima od strane više političkih partija za koje tvrde da kontrolišu institucije koje se finansiraju iz javnih sredstava. ASK je jedan takav slučaj uputila Tužilaštvu.³⁵

Do danas, aktivnosti vezane za kampanju su bile ograničene. Sprječavanje korupcije i geo-politička orijentacija zemlje se pojavljuju kao ključne teme kampanje, iako je retorika takođe fokusirana na ličnosti i pozive na nacionalni identitet. Neke partije su održale konferencije za štampu kako bi predstavile svoje kandidate. G. Mandić, čija je kandidatura potvrđena 7. februara, je postavio reklame na bilbordima, reklamira se putem interneta, uključio je kampanju od vrata do vrata, kao i distribuciju flajera. Neki potencijalni kandidati su postavili štandove na javnim mjestima za prikupljanje potpisa podrške. Zakon ne nalaže da štampani reklamni materijal u kampanji mora sadržati ko je naručilac istog. U periodu izvještavanja, brojni neobilježeni bilbordi koji su sadržali protivizbornu kampanju su bili obilježeni širom Crne Gore, što je ograničilo mogućnosti učesnika u izbornom procesu da iskoriste ova mjesta za promovisanje svojih kandidata.³⁶

IX. FINANSIRANJE KAMPANJE

Pravni okvir koji reguliše finansiranje kampanje je ostao nepromijenjen u odnosu na 2020. godinu kada je usvojen Zakon o finansiranju političkih subjekata i izborih kampanja. Većina prethodnih preporuka ODIHR-a, uključujući i utvrđivanje zakonitosti donacija, upotreba kredita, i regulisanje sprovođenja kampanje od strane trećih strana kao i djelotvorne sankcije nisu tretirane.

Predsjednički kandidati imaju pravo na javno finansiranje u ukupnom iznosu od 884.549 EUR.³⁷ Takođe, fizička lica mogu donirati do 5.000 eura dok pravna lica, uključujući partije koje predlažu kandidate mogu donirati do 20.000 eura. Donacije od strane nepoznatih lica, religijskih, stranih, državnih i nevladinih izvora su zabranjeni, kao i donacije kroz posredstvo trećih strana i kompanija koje učestvuju u javnim tenderima.³⁸ Vođenje kampanje od strane nezakonitih donatora u ime kandidata je takođe zabranjeno.

Svaki kandidat može da potroši do 1,7 milion eura. Više sagovornika Misije za posmatranje izbora ODIHR-a tvrdi da tako visoka granica troškova ne podstiče jednake uslove igre. Sve transakcije koje se tiču kampanje se moraju izvršiti preko namjenskih bankovnih računa. Kandidati su dužni da objave podatke o dobijenim donacijama svakih 15 dana od dana početka kampanje, privremeni izvještaj o rokovima pet dana prije dana izbora kao i da podnesu konačne izvještaje o donacijama i troškovima 30 dana nakon dana održavanja izbora.³⁹ Iako je ASK zakonski obavezana da objavi ove izvještaje, zakon ne propisuje kaznene odredbe za netačne izvještaje.

³⁴ Od raspisivanja izbora do 27. februara, Agencija je izvijestila da je u državne organe zaposleno 1.792 novih lica od kojih su 150 dobili ugovor na neodređeno.

³⁵ Ovo se tiče informacija na snimku ekrana koji se pojavio u dnevnom listu *Pobjeda*, koji je doveo do optužbi da su zaposleni kompanije Solar, koja je povezana sa javnim preduzećem za snadbijevanje električnom energijom, prikupljali potpise podrške za potencijalnog kandidata.

³⁶ Bilbordi nose slogan "Časti mi", npr. "Ako vidim još jedan bilbord za izbore poluđeću"; a slično se pojavljuje i na Facebook [stranici](#); poruka je takođe promovisana na vozilima i od strane grupa mladih ljudi u javnosti.

³⁷ 20% ovog iznosa je podijeljeno na jednake djelove svim potvrđenim kandidatima, u roku od deset dana od potvrđivanja lista kandidata, odnosno najkasnije do 13. marta. Preostalih 80 % se dodjeljuje nakon izbora kandidatima koji su osvojili više od 3% od ukupnog broja glasova, proporcionalno broju glasova.

³⁸ Postoji zabrana doniranja tokom procedure učešća u javnim tenderima, kao i dvije godine prije i poslije prestanka važenja ugovora.

Zadatak ASK je da nadgleda finansiranje kampanje i upotrebu državnih resursa, uključujući i prekomjerno trošenje, zapošljavanje, socijalna davanja od strane javnih institucija tokom trajanja kampanje. U skladu sa postojećim praksama, ASK je unajmila privatnu agenciju da prikuplja informacije o troškovima kampanja, uključujući javne emitere, internet medije i društvene mreže. ASK nema mogućnost pokretanja istrage, već može samo zahtijevati od nadležnih ministarstava da utvrde da li su donatori upisani u birački spisak i da nisu osuđivani za organizovani kriminal ili korupciju, ali ne mogu efektivno utvrditi da li su nekima od donatora dodijeljeni javni tenderi. ASK može pokrenuti proceduru zbog potencijalnih kršenja zakona od strane političkih subjekata i državnih organa, ali ne i protiv grupe građana.

X. MEDIJI

Medijsko okruženje je raznovrsno ali je tržište oglašavanja u okviru kojeg predstavnici medija rade ograničeno, što utiče na njihovu finansijsku održivost i čini ih podložnim uticaju privatnih i političkih interesa. Medijski prostor je obilježen političkom polarizacijom. Televizija je i dalje najvažniji izvor vijesti, nakon čega slijede internet mediji i društvene mreže, dok je uloga štampanih medija marginalna.⁴⁰

Javni servis (RTCG) se finansira iz državnog budžeta i emituje tri nacionalna televizijska kanala i dvije radio-stanice.⁴¹ Dodatno, postoji još 16 privatnih i 6 lokalnih TV kanala, finansiranih od strane opština. Većina nacionalnih i lokalnih TV kanala, uključujući i nekoliko regionalnih TV kanala koji se emituju na jezicima zemalja regiona, dostupni su preko glavnih kablovskih operatera.⁴² Nekoliko sagovornika Misije za posmatranje izbora ODIHR-a je izrazilo zabrinutost zbog uticaja stranih medija na izborni proces, u smislu širenja dezinformacija.

Ustav garantuje slobodu izražavanja i slobodu štampe a zabranjuje cenzurisanje. Krivični zakonik zabranjuje govor koji podstiče nasilje ili prouzrokuje nacionalnu, rasnu i vjersku mržnju, podjele i netoleranciju. Zakonik je 2021. godine izmijenjen tako da podstiče zaštitu novinara i ostalih medijskih službenika izricanjem strožijih kazni za napade i prijetnje usmjerene prema predstavnicima medija. Ipak, ostaje zabrinutost zbog dugotrajnosti krivičnog gonjenja na relevantnim predmetima. Sagovornici Misije za posmatranje izbora ODIHR-a navode da iako se broj fizičkih napada na novinare smanjio tokom prethodne dvije godine, novinari i dalje dobijaju prijetnje putem elektronske pošte i društvenih mreža.

Izveštavanje o izborima putem elektronskih medija uređeno je izbornim zakonom i Zakonom o elektronskim medijima.⁴³ Agencija za elektronske medije (AEM), kao regulatorno tijelo za elektronske medije, je 23. januara 2023. godine objavila Pravilnik kojim je sastavila i dodatno razradila medijske odredbe u vezi sa izborima. Po zakonu, birači imaju pravo da budu obaviješteni o političkim platformama svih kandidata a mediji su dužni da primjenjuju princip jednakosti u odnosu na sve učesnike. Plaćeno političko oglašavanje je dozvoljeno pod jednakim uslovima i bez vremenskog ograničenja, uz uslov da postoji oznaka da je takvo oglašavanje plaćeno. Kako je definisano zakonom,

⁴⁰ Vidjeti istraživanje iz juna 2021. godine, "[Povjerenje u medije na zapadnom Balkanu: Zajedno radvojeni](#)" koje je objavila Jugoistočna evropska mreža za profesionalizaciju medija (SEENPM). Prema ovom istraživanju sprovedenom u Crnoj Gori, televizija predstavlja glavni izvor informacija za 43% ispitanika, internet mediji za 30%, društvene mreže za 19% a štampani mediji za 2% ispitanika.

⁴¹ Zakon o nacionalnom javnom emiteru propisuje da RTCG dobija 0,3% godišnjeg državnog budžeta.

⁴² Prema Istraživanju Agencije za Elektronske Medije sprovedenom u aprilu 2022. godine, 93,4% crnogorske javnosti koristi kablovsku televiziju.

⁴³ Pravni okvir za medije uključuje Zakon o medijima i Zakon o nacionalnom javnom emiteru, od kojih su oba izmijenjena 2020. godine, kao i Zakon o elektronskim medijima i Zakon o slobodnom pristupu informacijama.

javni servis planira organizovanje izbornih debata i omogućuje besplatno medijsko vrijeme jednako za sve kandidate.

AEM prati usklađenost elektronskih medija sa zakonskim odredbama o medijskoj pokrivenosti izbornih kampanja.⁴⁴ Prigovor emiterima mogu uložiti samo potvrđeni kandidati i DIK, a u slučaju da nisu zadovoljni, mogu podnijeti žalbu direktno Agenciji za elektronske medije (AEM), pri čemu je u oba slučaja rok za odgovor na žalbu 24 časa. Predstavnici AEM-a su izrazili zabrinutost pred Misijom za posmatranje izbora ODIHR-a zbog kratkog roka. U svakom slučaju, regulatorno tijelo ne može emiterima izreći sankcije poput novčanih kazni, čime se mogućnost sankcionisanja ograničava na upućivanje upozorenja emiterima ili ukidanje njihovih licenci. Izborni zakon predviđa formiranje *ad hoc* skupštinskog odbora za nadzor medijske pokrivenosti izborne kampanje, u roku od deset dana od dana raspisivanja izbora. Međutim, ovaj odbor ni do danas nije formiran niti je bio formiran tokom prethodna tri izbora.

Misija za posmatranje izbora ODIHR-a je 20. februara započela sa nadgledanjem deset medijskih kuća sa kvantitativnom i kvalitativnom analizom programa koji pokrivaju izbore.⁴⁵ Pred kraj roka za potvrđivanje kandidata, mediji su uglavnom pokrivali unutarpartijske diskusije o izboru kandidata. Gospodin Mandić, prvi potvrđeni kandidat, je počeo da koristi besplatno medijsko vrijeme na javnom servisu i političko reklamiranje na nekim privatnim TV kanalima i novinskim portalima.

XI. PRIGOVORI I ŽALBE

Birači, kandidati, političke partije i grupe birača mogu podnijeti prigovore izbornim komisijama. Zakon izričito navodi da se može uložiti žalba na radnje OIK-a, nečinjenje OIK-a i odluke OIK-a i DIK-a kojima se prigovori odbacuju zbog meritornih ili tehničkih razloga. Prema tumačenju DIK-a i Ustavnog suda, druge vrste odluka, uključujući odluke OIK-a i DIK-a kojima se prihvataju prigovori, kao i nečinjenje DIK-a, ne mogu se osporavati.⁴⁶

Prigovori protiv rada biračkih odbora i OIK-a moraju se podnijeti višim instancama u roku od 72 časa i o njima se mora odlučiti u roku od 24 časa.⁴⁷ Odluke DIK-a o odbijanju žalbi mogu se u roku od 48 sati osporiti pred Ustavnim sudom, kao posljednjoj instanci, koji ima rok od 48 sati da odluči. Ustavni sud nije dužan da održava usmenu raspravu ili javne sjednice osim ako smatra da je to od javnog interesa. Sud nije razmatrao predmete od septembra 2022. godine zbog nedostatka kvoruma.⁴⁸ Zahtjevi vezani za upis birača mogu se podnijeti MUP-u najkasnije do petnaest dana prije dana izbora; MUP ima 48 sati da donese odluku. Žalbe se mogu podnijeti Upravnom sudu u roku od 48 sati od donošenja odluke MUP-a; a sud ima 24 sata da razmotri slučaj.

Fizička i pravna lica mogu podnijeti prigovore Agenciji za sprječavanje korupcije (ASK) u vezi sa zloupotrebom državnih resursa i kršenjima u dijelu finansiranja kampanje. ASK ima rok od 15 dana da odluči da li će pokrenuti postupak po prigovoru i, nakon toga, da li će podnijeti zahtjev pred Sudom za

⁴⁴ Prema AEM, 34 emitera su obavijestila AEM o svojoj namjeri da pokrivaju izbornu kampanju, u skladu sa zakonom. AEM sprovodi sveobuhvatni medijski nadzor od 17 do 20 televizijskih kanala i nadzor svih emitera koji izvještavaju o izborima putem nasumično odabranog uzorka. Izvještaj će biti objavljen tek nakon izbora.

⁴⁵ Uzorak uključuje 7 TV kanala: *RTCG 1*, *Vijesti TV*, *Prva TV*, *Adria TV* i *E TV* koji su praćeni od 18:00 do 24:00, kao i emitovanje vezano za izbore od strane *RTCG2* i *RTCG Parlamentarnog kanala*. Misija za posmatranje izbora ODIHR-a takođe prati sadržaj vezan za izbore na 3 online medija: *Vijesti*, *CDM*, i *Borba*.

⁴⁶ Pogledati [saopštenje](#) Ustavnog suda iz 2018.

⁴⁷ Izborni zakon ne propisuje procedure za postupanje po izbornim prigovorima i do danas, DIK nije usvojio nikakva relevantna upustva. DIK je razradio obrazac za prigovore.

⁴⁸ Ukupno 27 slučajeva koja se tiču lokalnih izbora iz 2022. godine su pred Ustavnim sudom.

prekršaje ili izreći sankcije političkim subjektima.⁴⁹ Na odluke ASK-a može se uložiti žalba Upravnom sudu, koji nema ubrzane rokove za donošenje odluke. ASK može djelovati i *ex officio*.

DIK je do danas primio tri prigovora podnešenih od strane birača i iste odbacio navodeći da trebaju biti podnešeni Ustavnom sudu. ASK je primila 52 prigovora, svi sem jednog su podnešeni od strane Mreže za afirmaciju nevladinog sektora (MANS), a u svakoj od njih se navodi da javne institucije nijesu blagovremeno objavile nedjeljne analitičke finansijske izvještaje o svojim rashodima. ASK je pokrenula postupak u jednom slučaju navodnog nezakonitog zapošljavanja u JZU dom zdravlja dok su preostali prigovori do danas na čekanju.

XII. UČEŠĆE NACIONALNIH MANJINA

Ustav garantuje jednakost svih građana i predviđa puna politička, građanska i društvena prava za “pripadnike manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica”. Albanci, Bošnjaci i Hrvati su u dobroj mjeri zastupljeni od strane partija koje predstavljaju njihove nacionalne manjine, a takođe su dobro integrisani u većim političkim partijama uopšteno. Romi, kojih je po posljednjem popisu održanom 2011. bilo oko jedan procenat populacije, nisu politički zastupljeni u Skupštini, nemaju stranku koja zastupa njihove interese i imaju ograničen pristup edukaciji birača.

Pored ostalih partija i koalicija, na parlamentarnim izborima 2020. Godine učestvovao je i broj manjinskih partija i koalicija koje su zajedno osvojile pet mandata.⁵⁰ Trenutnu vladu predvodi etnički Albanac, dok je više ministara iz redova nacionalnih manjina. Nakon opštinskih izbora 2022. godine, nekoliko odbornika iz redova Albanaca, Bošnjaka i Hrvata su izabrani u skupštine opština.

Zakon o manjinskim pravima i slobodama predviđa da u opštinama gdje makar pet procenata stanovništva pripada manjini, uzevši u obzir dva uzastopna popisa, pored crnogorskog, manjinski jezik bude u zvaničnoj upotrebi. Kao rezultat toga, izborni materijali, uključujući i liste za prikupljanje potpisa, zapisnici biračkih odbora i glasački listići će biti dostupni u niz opština na crnogorskom i albanskom jeziku.⁵¹

XIII. DOMAĆI I STRANI POSMATRAČI

Zakon predviđa građane posmatrače i međunarodne posmatrače izbora.⁵² Za ove izbore, akreditovani predstavnici civilnog sektora planiraju da prate različite aspekte izbornog procesa, uključujući ambijent u kojem se odvija kampanja, finansiranje kampanje i medijsku pokrivenost izbora.⁵³ Do 1. marta, DIK je akreditovao 4 grupa građana sa 346 posmatrača i jednu međunarodnu organizaciju sa 26 posmatrača. Po zakonu, predstavnici nevladinog sektora i međunarodni posmatrači imaju pravo da posmatraju sve nivoie izbornog procesa i imaju neometan pristup svim nivoima organa za sprovođenje izbora. Međutim, civilnom sektoru i međunarodnim posmatračima nije data mogućnost da posmatraju proces

⁴⁹ ASK može političkim subjektima odrediti samo mjeru obustave prenosa budžetskih sredstava zbog kršenja pravila o finansiranju kampanje

⁵⁰ Bošnjačka stranka (BS) je osvojila 3 mandata, dok su dvije albanske koalicije “Zajedno” i Albanska lista Genci Nimanbegu osvojile svaka po 1 mandat.

⁵¹ Po zakonu, glasački listići na albanskom trebaju biti dostupni u opštinama gdje etnički Albanci čine preko 5% stanovništva.

⁵² Rok za prijavu i akreditaciju građana posmatrača je pet dana prije dana izbora a za strane posmatrače 10 dana prije dana izbora.

⁵³ Ovo uključuje posmatrače iz Centra za demokratsku tranziciju (CDT), Centra za monitoring i istraživanje (CeMI), i Mreže za afirmaciju NVO sektora (MANS).

provjere potpisa u DIK-u, nakon konsultovanja Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama (AZLP), pravdajući to potrebom da se zaštite lični podaci.⁵⁴

XIV. AKTIVNOSTI DUGOROČNE POSMATRAČKE MISIJE ODIHR-A

Misija za posmatranje izbora ODIHR-a je otvorena 8. februara. Misija se sastala sa Ministarstvom vanjskih poslova, DIK-om, MUP-om, Ustavnim sudom, različitim državnim agencijama, liderima i predstavnicima političkih partija, civilnim sektorom, medijima, diplomatskom zajednicom i međunarodnim organizacijama. Uspostavljen je radni odnos sa relevantnim zainteresovanim stranama uključenim u izborni proces.

*Verzija izvještaja na engleskom jeziku je jedini zvanični dokument.
Dostupan je nezvanični prevod na crnogorskom jeziku.*

⁵⁴ 16. februara, nakon što je potvrđena kandidatura gdina Mandića, CDT je zatražio uvid u listu potpisa koje je on predao. DIK je prosljedio zahtjev AZLP, koja je 20. februara odgovorila CDT-u da nemaju pravo na uvid u potpise, pozivajući se na zaštitu ličnih pšodataka. Nakon toga, DIK je odbio zahtjev CDT-a za pristup listama potpisa. Zahtjevi Posmatračke misije za izbore ODIHR-a i CEMI-ja da posmatraju postupak provjere potpisa je do danas na čekanju kod DIK.